

Aktuálne číslo časopisu *Culturologica Slovaca*

Milí čitatelia,

pred Vami je druhé číslo internetového kulturologického časopisu *Culturologica Slovaca* za rok 2020. Celý rok 2020 sa odvíja a plynie v špecifickej situácii pandémie koronavírusu, krízy a prehodnocovania všetkých aspektov nášho súkromného a verejného života. Prehodnocovanie a hľadanie riešení sa stalo nosnou témou aj tohto čísla internetového časopisu. Hoci jeho koncept vznikol skôr a nastolená téma rezonuje v mojej mysli už dlhšie obdobie, predloženú výskumnú tému a otázky predkladáme v tomto čísle a v aktuálnej situácii. Domnievam sa, že význam položených otázok narastá a prehľbuje sa úmerne narastajúcej problematickosti doby. V súvislosti s tým sa predmet druhého čísla potenciálne vrství, objavujú sa ďalšie kontexty a nadväzujúce témy. Cieľom predloženého čísla je otvorenie diskusie o budúcnosti kulturológie ako vedeckej a akademickej disciplíny. Zámerom je vytyčiť kontúry potenciálneho rozvoja kulturologického bádania a praxe na Slovensku a súčasne sledovať a modelovať pozíciu akademických inštitúcií, ktoré túto špecializáciu zabezpečujú.

Neustále reflektovanie identity odboru a vytyčovanie jeho ďalšieho smerovania považujem za dôležitý predpoklad pre jeho dlhodobý a systematický rozvoj. Ešte významnejším a kritickejším sa stáva v aktuálnych podmienkach, v podmienkach ohrozenia a krízy. Na jednej strane, máme pandémiu COVID-19 a paralyzovanie aktívneho kultúrno-spoločenského života spoločnosti, nemožnosť slobodnej participácie na významných kultúrno-umeleckých a kultúrno-spoločenských podujatiach a programoch, ochromenie kultúrnej infraštruktúry a prehľbuje sa kultúrne potreby obyvateľstva. Na druhej strane, je stále rezonujúci nedostatočný vzťah spoločnosti ku kultúre a umeniu, otázka ich podpory, financovania, rozvoja a tiež pozície vied, ktoré ich reflektujú. Tretím aspektom je postavenie kulturológie na akademickej pôde, zastúpenie tejto disciplíny na Slovensku a jej pozícia v kontexte iných akademických disciplín. V akademického roku 2020/2021 sa príprava kulturológov na Slovensku realizuje v rámci dvoch študijných programov, na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre a na Univerzite Komenského v Bratislave. Oficiálne však funguje už iba jedno takto profilované pracovisko, Katedra kulturológie FF UKF v Nitre. V najbližšom období čakajú slovenské akademické prostredie významné zmeny a nová akreditácia študijných programov. Viaceré ukazovatele posledných rokov indikujú stagnáciu a akútnu potrebu prehodnotenia a redefinovania identity kulturológie, jej poslania a tiež profilu absolventa. V súvislosti s tým si myslím, že je dôležité vytyčiť smer a nové podnety (metodologické, pedagogické, výskumné a projektové), vedúce k zlepšeniu pozície slovenskej kulturológie v národnom a medzinárodnom kontexte, k zefektívneniu procesu prípravy študentov a ich adekvátnej realizácie v praxi.

V druhom čísle časopisu *Culturologica Slovaca* za rok 2020 sa môžete tešiť na zaujímavé a podnetné práce v podobe štúdií, rozhľadov, výstupov študentskej vedeckej činnosti, na správy a recenzie reflektujúce vybrané kultúrno-spoločenské udalosti a aktivity našej katedry. Novinkou je rubrika Heslár kulturologického pojmoslovía, ktorý sa zameriava na (re)definovanie kľúčových kulturologických pojmov a vzťahov.

Július Fujak sa vo svojej štúdií zameriava na perspektívy kulturológie v čase neskorej fázy kapitalizmu a koronakrízy odkazujúc sa okrem iného na filozofku médií a spisovateľku McKenzie Warkovú a antropológa a aktivistu Davida Graebera. Za potenciálne inšpiratívne zdroje súčasnej kulturológie vníma praktickú filozofiu a estetiku. Štúdia Kristíny Jakubovskej

približuje potrebu prehodnotenia a transformácie kulturológie ako akademickkej disciplíny a študijného programu v našom prostredí. Otvára diskusiu na danú tému a načrtáva niektoré z možností nového smerovania a „identity kulturológie“, reagujúc na aktuálne problémy a výzvy doby. Jozef Palitefka približuje dielo nemeckého filozofa Oswalda Spenglera, jeho myšlienky o podstate a vývoji kultúry, ktoré vsádza do aktuálneho sociokultúrneho kontextu doby, problémov a výziev pre západnej civilizácie. Na jednotlivých príkladoch skúma Spenglerove príznaky umierania kultúry v podmienkach jej transformácie na civilizáciu. Zuzana Slušná pojednáva o kulturológii ako akademickkej disciplíne, ktorá sa venuje vedeckej reflexii kultúry a príprave kvalifikovaných špecialistov v tejto oblasti. Skúma vybrané kľúčové princípy kultúrnej teórie a praxe, vyplývajúce z európskych a národných strategických dokumentov. Poukazuje na význam kultúry pre spoločnosť z viacerých hľadísk a zdôrazňuje význam a relevanciu kulturológie. Štúdia Václava Soukupa pojednáva o narastajúcej diferenciacii vied o človeku, kultúre a spoločnosti a potrebe hľadať nové interdisciplinárne prieniky a syntetizujúce postupy smerom k efektívnejšej integrácii poznatkov týchto vied. Kulturológiu prezentuje ako „vedu bez hraníc“, ktorej holizmus, komparatívnosť a interdisciplinarita umožňujú výskum kultúry na jednotlivých úrovniach sociokultúrnej reality.

Rubriku Rozhľadov otvára príspevok Pavla Rankova, mapujúci fenomén kópie v kultúre, jeho funkcie a výskyt. Kopírovanie prezentuje ako „základnú metódu fungovania kultúry“ a uvádza viacero príkladov jeho funkčného využitia vo vzťahu k umeleckému dielu či kultúrnemu dedičstvu. Ukrajinskí autori Stecenko a Galijko nám vo svojom príspevku predstavujú filozofický a teologický smer neotomizmus, ktorý sa rozvíjal v prvej polovici 20. storočia na západnej Ukrajine, v prostredí gréckokatolíckych mysliteľov. Bližšie ho predstavujú prostredníctvom osobnosti a tvorby významného teológa, filozofa, humanistu a metropolitu ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi, Andreja Sheptytského. Gréckokatolícka duchovná tradícia je predmetom záujmu aj príspevku Ľubomíry Wilšinskej. Zaoberá sa výskumom latinských prameňov spätých s monastickou tradíciou historického Mukačevského biskupstva v nadväznosti na štúdium archívnych a knižničných fondov rímskych a vatikánskych inštitúcií, realizované medzi rokmi 2015 a 2019. Všíma si interkonfesionálne prieniky a komunikáciu v kontexte latinskej a byzantsko-slovanskej duchovnej tradície. Príspevok Adriany Švajdovej mapuje súčasné spirituálne tendencie, spadajúce pod fenomén súčasného pohanstva, revitalizácie pohanských (predkresťanských) náboženských tradícií so zameraním sa na európsky kontext. Približuje dôležité aspekty tohto fenoménu, aktivity a hodnotovú orientáciu neopohanských rekonštrukcionistov a eklektikov. Poukazuje na význam skúmania takto profilovaných alternatívnych subkultúr, v ktorých nachádza nové, kulturológicky relevantné a podnetné výskumné otázky.

V rámci študentskej vedeckej sekcie si môžete prečítať výskumné výstupy našich absolventov. Barbora Kubisová sa zaoberá interpretáciou diela *Portrét Doriana Graya* od Oscara Wilda, ktoré skúma na pozadí súčasnej selfie kultúry. Peter Volešíni si za predmet svojho výskumného záujmu zvolil motív apokalypsy. Skúma ju z terminologického hľadiska, všima si jej reflexiu v prostredí ľudských spoločností, potenciálne apokalyptické scenáre, komparuje profánne aspekty skúmaného fenoménu s teologickými a všima si spôsoby jej etablovania v mediálnom prostredí a filmovej produkcii.

V novej rubrike Heslár kulturológického pojmoslovía sú ako prvé kulturológické pojmy reflektované termíny prevažne z oblasti komunikácie kultúr (interkultúrna komunikácia, interkultúrne kompetencie, interkultúrny dialóg, transkultúrna identita a transkulturalita) a termín publikum z oblasti teórie umenia.

Rubriku správy a recenzie otvára nekrológ, napísaný Erikou Moravčíkovou a venovaný úmrtiu a ucteniu si pamiatky Prof. PhDr. Petra Libu, DrSc., nestora nitrianskej kulturológie, emeritného rektora UKF v Nitre, významného slovenského literárneho vedca, historika, bibliografa, kulturológa a univerzitného pedagóga. Žiaľ, tento rok zasiahla katedru aj táto smutná správa. V ďalších správach sa venujeme aktivitám na katedre. Erika Moravčíková približuje online podujatia, ktoré pripravila pre študentov (*KTO SOM? workshop s Mareenou o (nielen našej) sociálnej identite; Workshop – „Nežná zmena“*). Kristína Jakubovská podáva správu o zrealizovanom online kurze *Podnikania v kultúre*, ktorý prezentuje ako súčasť úsilia katedry v oblasti rozvíjania praktických kompetencií študentov. Miroslav Ballay prezentuje recenziu reflektujúcu 29. ročník Divadelnej Nitry, ktorý sa odohral v podmienkach pandémie COVID-19 a protipandemických opatrení.

V mene celej redakcie internetového časopisu *Culturologica Slovaca* vám prajem príjemné a inšpiratívne čítanie. Tiež vám prajem, aby sme aj v týchto náročných časoch vedeli nájsť vnútorný pokoj, radosť a ponechali si to najcennejšie, svoju ľudskosť.

Kristína Jakubovská
Editorka čísla